

Středověký hrad Lelekovice

Lelekovice, okr. Brno-venkov, Jihomoravský kraj
Okolo poloviny 14. století až počátek 15. století

   0,2 km

Navigační bod: N 49°17'27.77",
E 16°34'46.82" (vstup z ulice Poňava).

↑ *Prezentované hradební zdivo s věží.*
Foto A. Knechtová 2015

Přístup: Parkování je možné u kostela v obci nebo u autobusové zastávky Lelekovice, náves. Dále pěšky ke kostelnímu návrší přibližně 200 m, nebo stezkou zdraví Brno–Lelekovice od zastávky MHD Mokrý Hora po červené značce přibližně 5 km.

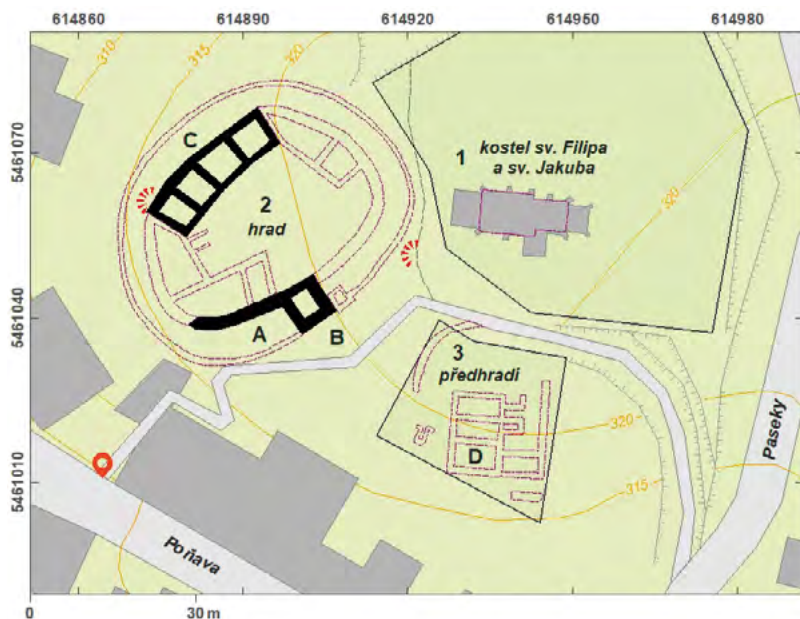
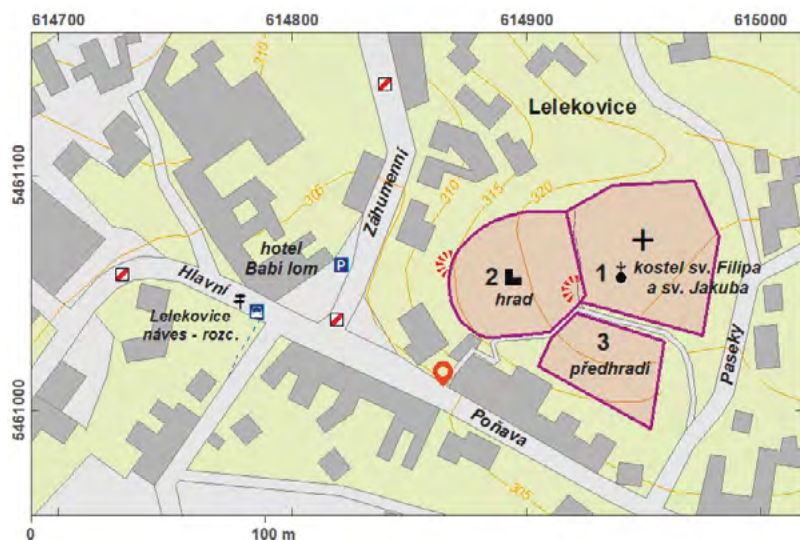
Význam: Doklad systematicky zkoumaného zaniklého hradu v jihozápadní části nevýrazné ostrožny. Dnes jsou v terénu prezentované zbytky zdiva hradu a jeho opevnění. Hrad leží na trase naučné stezky *Krajem říčky Ponávky* vedoucí z Brna na blízký skalní hřeben Babí lom s rozhlednou, chráněný jako přírodní rezervace.

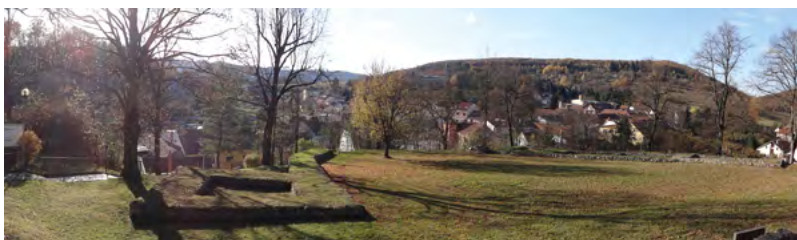
Historie: Na nevýrazné *ostrožně, osídlené již v pravěku a v době mladohradištní, byl okolo poloviny 13. století postaven kostel sv. Filipa a Jakuba (1) a ve 14. století *hrad (2). Toto panské sídlo mělo funkci sídelní, obrannou i hospodářskou, s vazbou na blízký pozdně románský kostel. *Předhradí (3) se rozkládalo jihovýchodně od hradu a jižně od kostela. Hrad byl opevněn *plášťovou hradbou, jejímž aktivním prvkem byla věž vystupující ven z hradby na zranitelném místě. Charakter opevnění je typický pro 14. století. Hrad je poprvé zmiňován v roce 1358 v souvislosti s Eliškou, vdovou po Herešovi, ale sám Hereš (Heřman) z Lelekovic je doložen již v letech 1339–1358. V roce 1379 byla třetina panství

prodána Markétkou z Horažďovic Ježkovi a v roce 1387 obdržel třetinu lelekovického panství Ludvík z Ubušína. Od roku 1391 vlastní tuto třetinu Petr Hecht z Rosic, který sceilil zboží o rok později. V roce 1401 obsadili hrad patrně odpůrci markraběte Jošta a v té době byl snad také dobyt, což dokládají *archeologickým výzkumem doložené zbraně a kamenné koule. V roce 1412 drží lelekovické zboží Erhard, sudí z Kunštátu, který zdejší sídlo nepotřeboval a proto

ho po předchozím obléhání již neobnovil. V místech předhradí bylo kolem poloviny 15. století postaveno neznámé sídlo, které však ještě v tomtéž století zaniklo.

Popis: Archeologicky téměř plně prozkoumané, původně v krajině neznatelné pozůstatky nevelkého hradu se nacházejí v jihozápadním výběžku kostelního návrší nad soutokem Ponávky a jejího bezejmenného pravobřežního přítoku v severovýchodní

↑ Prezentované hradební zdvo s věží. Foto A. Knechtová 2015

↑ Letecký pohled na ostrožnu s kostelem, pozůstatky hradu a výzkumem předhradí. Foto O. Šedo 2003

části obce. Archeologický výzkum byl prováděn J. Ungrem mezi lety 1984–1990 s cílem zjistit podobu feudálního sídla a jeho vazbu na blízký kostel s románským jádrem na ostrožně o velikosti přibližně 120 × 120 m. Při výzkumu byly západně od kostela nalezeny ojedinělé zlomky keramiky a kamenných nástrojů z mladší doby kamenné. Doklady nepřilíš četného mladohradištního osídlení z 11. století v podobě zlomků většinou tuhové keramiky pocházejí z prostoru jihozápadní části nádvoří hradu. Hrad byl postaven někdy v druhé třetině 14. století. Objevené nálezy však dobře doložily postupný vývoj hradu různými přestavbami a přístavbami. K první stavební fázi patří pozůstatky obdélníkové zemnice zahlobené do skály a další objekty sloužící stavebníkům. V této etapě oválné hradní jádro o velikosti cca 43 × 52 m vymezovala jako nejdůležitější část obranného systému přes 2 metry silná kamenná hradba (A), zachovaná v originální šířce především na jižní

a jihovýchodní straně, a hranolová věž (B) s průjezdnou bránou. Na severozápadě nahléhal k plášťové zdi nejstarší čtyřprostorový palác (C). V osmdesátých letech 14. stol. byl hrad rozdělen na tři části patřící různým majitelům, takže k původnímu paláci byly přistavěny dvě nové budovy. Na konci 14. století byl k bokům věže připojen druhý okruh hradby, který vytvořil kolem celého hradu *parkán, vybudovaný snad na místě staršího příkopu. V parkánové zdi stála drobná věž s novou bránou s padacím mostem. Hrad zůstal po dobytí vojskem brněnských měšťanů a Erharda z Kunštátu na samém počátku 15. století pustý. Archeologický výzkum J. Ungra v letech 2002–2004 prokázal, že v místech předhradí bylo postaveno sídlo sestávající z věže a přistavěné budovy (D). Nalezené dochované zdvo na předhradí není prezentováno. [ak]

Literatura: Unger 1990, 1991, 1998, 1999, 2006; Samek 1999; Plaček 2001.

↑ Kresebná rekonstrukce hradu k roku 1401. Podle M. Plačka a P. Šimečka. Archiv NPÚ, ÚOP v Brně

↑ Kresebná rekonstrukce hradu v závěru 15. století. Podle M. Plačka a P. Šimečka. Archiv NPÚ, ÚOP v Brně

Okolí:

(1) Lelekovice (BO), kostel sv. Filipa a Jakuba: N 49°17'29.26", E 16°34'50.84" (30 m).

(2) Olomučany (BK), pozůstatky Nového hradu a jeho opevnění: N 49°19'27.14", E 16°38'30.77" (5,6 km).

(3) Lipůvka (BK), poutní místo u pozůstatků kostelíka Sv. Klimenta: N 49°20'14.28", E 16°31'58.73" (6 km).

(4) Bílovice nad Svitavou (BO), zřícenina hradu Ronov: N 49°16'49.67", E 16°40'0.25" (6,3 km).